

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA**

PRIJEDLOG

**ZAKON
O
BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI**

Sarajevo, decembar 2008. godine

Na osnovu člana IV 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na sjednici Predstavničkog doma, održanoj dana _____ 2008. godine i sjednici Doma naroda, održanoj dana _____ 2008. godine, usvojila je

ZAKON
O
BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI

DIO PRVI
OPĆE ODREDBE

Član 1.
(Predmet propisivanja)

Ovim zakonom propisuju se osnovi prava i principi za ostvarivanje besplatne pravne pomoći (u daljem tekstu: *pravna pomoć*), kao i oblici ostvarivanja pravne pomoći, postupci u kojima se pruža pravna pomoć, odnosno postupci u kojima je pravna pomoć isključena u smislu ovog zakona, korisnici pravne pomoći, uslovi i način njenog ostvarivanja, kriteriji za ostvarivanje, pružaoci pravne pomoći, institucionalno upravljanje sistemom pravne pomoći, kontrola kvaliteta pružanja pravne pomoći, finansiranje pravne pomoći i nadzor nad provođenjem ovog zakona.

Član 2.
(Obim i minimum prava)

- (1) Prava i principi utvrđeni ovim zakonom predstavljaju minimum prava koji se drugim zakonima i propisima ne mogu umanjivati.
- (2) Korisnik koji može ostvariti pravo na pravnu pomoć u mjestu svog prebivališta ili boravišta ne može biti uskraćen za to pravo na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Član 3.
(Definicija besplatne pravne pomoći)

- (1) Besplatna pravna pomoć je oblik ostvarivanja prava fizičkog lica na pravedno suđenje i jednak pristup pravdi pred sudom i drugim organima čije troškove u cijelini ili djelimično plaćaju nadležni organi za provođenje ovog zakona.
- (2) Odobrena besplatna pravna pomoć može se ograničiti samo iz razloga propisanih ovim zakonom.
- (3) Pravo na besplatnu pravnu pomoć ne obuhvata pravo na oslobađanje od sudskih ili administrativnih taksi, koje se ostvaruju u skladu s drugim zakonima.

Član 4.
(Značenje izraza)

Pojedini izrazi koji se koriste u ovom Zakonu imaju sljedeća značenja:

- a) Pravo na besplatnu pravnu pomoć predstavlja nadležnost svakog fizičkog lica da traži i dobije od nadležnog organa ostvarivanje prava na pravnu pomoć.
- b) Nadležni organ za pružanje pravne pomoći na nivou Bosne i Hercegovine je Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i organi ustanovljeni ovim zakonom, a nadležni organ za pružanje pravne pomoći je zakonom Federacije Bosne i Hercegovine i zakonima kantona Federacije Bosne Hercegovine, zakonom Republike Srpske i zakonom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, ustanovljeni organ čije se nadležnosti sastoje u obavezi pružanja pravne pomoći korisnicima, u obimu i oblicima predviđenim zakonom.
- c) Oblici ostvarivanja pravne pomoći su radnje i postupci kojima se korisniku pravne pomoći omogućava zaštita prava na pravedno suđenje i jednak pristup pravdi.
- d) Korisnik besplatne pravne pomoći je svako fizičko lice kojem je odobrena pravna pomoć na osnovu ovog zakona.
- e) Potrebne mjere za mirno rješavanje spora su radnje i postupci kojima se protivna stranka korisnika pravne pomoći poziva da prije počinjanja postupka pred nadležnim organom, nastali spor riješe dogovorom.
- f) Interesi pravednosti postoje kada odbijanjem pružanja pravne pomoći fizičkom licu, nadležni organ očito narušava opšte prihvaćene principe humanosti i socijalne solidarnosti.
- g) Nepotrebним vođenjem postupka smatrat će se postupci u kojim ne postoji pravni interes za vođenje postupka i stranka želi voditi postupak radi postizanja cilja koji je suprotan principima poštenja i morala i kada je zahtjev podnosioca u očiglednom nesrazmjeru sa stvarnim izgledom na uspjeh.
- h) Zloupotreba prava na pravnu pomoć postoji ako je podnosilac zahtjeva dao netačne podatke o ispunjavanju kriterija iz ovog zakona ili ako u slučaju promijenjenih okolnosti u toku vođenja postupka iste nije prijavio nadležnom organu.
- i) Licem slabog imovinskog stanja smatra se lice koje, prema svom i opštem imovinskom stanju članova svog porodičnog domaćinstva, nema sredstava da plati punomoćnika i/ili radnje punomoćnika kao i troškove postupka bez štete za nužno izdržavanje sebe i svoje porodice, a podobnost za pravnu pomoć utvrđuje Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i organi ustanovljeni ovim zakonom, kao i nadležni organi ustanovljeni zakonom Federacije Bosne i Hercegovine i zakonima kantona Federacije Bosne Hercegovine, zakonom Republike Srpske i zakonom Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine.
- j) Članovima porodičnog domaćinstva smatraju se lica koja je kao takva predvidio porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, a u odnosu na korisnika pravne pomoći.
- k) Međunarodnim konvencijama smatraju se svi međunarodni akti koji se odnose na pravo pojedinca na pravedno suđenje i jednak pristup pravdi, a koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala.
- l) Pružaoci pravne pomoći su advokati, pravna lica i institucionalni organi, koji su nadležni da se, u skladu s odredbama procesnih zakona u Bosni i Hercegovini, mogu pojavljivati kao puni procesni punomoćnici u svim postupcima u kojima se ostvaruje pravo na pravnu pomoć.
- m) Prekogranični sporovi su sporovi koje vode korisnici pravne pomoći u pravnim sistemima van Bosne i Hercegovine, a koji su stekli pravo na pravnu pomoć na osnovu ovog zakona i u skladu s ustanovljenim međunarodnim

obavezama Bosne i Hercegovine za pružanje pravne pomoći van njenog pravnog sistema.

n) Uputnica je upravni akt kojim se odobrava korištenje nekog od oblika pravne pomoći utvrđenih ovim zakonom te uređuje obim odobrene pravne pomoći.

DIO DRUGI

OBLICI OSTVARIVANJA PRAVNE POMOĆI I OBLASTI KOJE ZAKON OBUHVATA

Član 5.

(Oblici ostvarivanja pravne pomoći)

- (1) Pravna pomoć ostvaruje se kao pravo na:
  - a) opšte informacije o pravima i obavezama,
  - b) pravni savjet i pomoć u popunjavanju obrazaca,
  - c) pravnu pomoć u sastavljanju svih vrsta pismena,
  - d) zastupanje pred organima uprave i institucijama,
  - e) zastupanje na sudu,
  - f) sačinjavanje apelacija,
  - g) pravnu pomoć u postupcima mirnog rješavanja spora (medijacija).

- (2) Lica koja ostvare pravo na pravnu pomoć dužna su da prije počinjanja postupka ili u toku vođenja postupka preduzmu sve potrebne mjere za mirno rješavanje spora.

Član 6.

(Postupci u kojima se pruža pravna pomoć)

- (1) Pravna pomoć pruža se korisnicima pravne pomoći u postupcima u kojima se ostvaruju i štite njihova prava i zakonom zasnovani interesi.

- (2) Postupci iz stava (1) ovog člana su:
  - a) upravni postupak,
  - b) upravni spor,
  - c) prekršajni postupak,
  - d) parnični postupak,
  - e) vanparnični postupak,
  - f) izvršni postupak,
  - g) krivični postupak u dijelu u kojem se pravo na odbranu obezbjeđuje u skladu sa zakonima o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini zbog slabog imovinskog stanja osumnjičenog ili optuženog .

Član 7.

(Postupci u kojima se ne pruža pravna pomoć)

- (1) Ostvarivanje prava na pravnu pomoć ne odnosi se na:
  - a) postupke pred privrednim odjeljenjima nadležnih sudova i postupak registracije privrednih društava,
  - b) postupak registracije preduzetničke djelatnosti,
  - c) postupak registracije udruženja građana ili fondacije,
  - d) postupke pred nadležnim poreznim organima,

- e) postupke pribavljanja urbanističke saglasnosti i građevinske dozvole, kao i druge pravne radnje u vezi s građenjem,
- f) postupke za naknadu štete,
- g) sastavljanje privatnih isprava i ugovora.

(2) Nadležni organ može odobriti pružanje pravne pomoći i u slučajevima navedenim u stavu (1) tačka f) ovog člana, ako se radi o žrtvi porodičnog nasilja, žrtvi trgovine ljudima, žrtvi drugog teškog krivičnog djela ili drugim opravdanim slučajevima, kada to nalažu interesi pravедnosti .

DIO TREĆI

KORISNICI PRAVNE POMOĆI

Član 8.

(Korisnik pravne pomoći)

(1) Korisnik pravne pomoći je svako fizičko lice kome se pruža pravna pomoć po kriterijima iz ovog zakona.

(2) Pravo na besplatnu pomoć imaju:

- a) državljani Bosne i Hercegovine i druga fizička lica koja se nalaze na teritoriji Bosne i Hercegovine, a koja se identifikuju kao ugrožene kategorije,
- b) sva fizička lica koja nisu u stanju podmiriti troškove pravne pomoći, a koja se nalaze na teritoriji Bosne i Hercegovine pod međunarodnom zaštitom u skladu s međunarodnim standardom, a naročito tražioci međunarodne zaštite, izbjeglice, lica pod supsidijarnom zaštitom i privremenom zaštitom , žrtve trgovine ljudima i djeca stranci koja su zatečena bez pratnje roditelja ili zakonskog predstavnika.
- c) lica čija su prava zaštićena odredbama Konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece i Konvencije o ostvarivanju alimentacionih zahtjeva u inostranstvu.

Član 9.

(Zabrana diskriminacije)

Korisnik pravne pomoći ima pravo na pravnu pomoć, bez obzira na njegovo nacionalno, odnosno etničko porijeklo, rasu, boju kože, jezik, vjersko ili političko uvjerenje, spol, spolni identitet, seksualnu opredijeljenost, zdravstveno stanje, invalidnost, državljanstvo, prebivalište ili drugo lično svojstvo.

DIO ČETVRTI

USLOVI I NAČIN OSTVARIVANJA PRAVNE POMOĆI

Član 10.

(Uslovi za ostvarivanje pravne pomoći)

(1) Fizičko lice stiče status korisnika pravne pomoći pod uvjetom da ispunjava sljedeće kriterije:

- a) finansijski kriterij,
- b) kriterij obaveznosti po drugim zakonima i međunarodnim konvencijama,
- c) kriterij očigledne neosnovanosti .

Član 11.
(Finansijski kriterij)

- (1) Pravo na pravnu pomoć po finansijskom kriteriju ostvaruju lica koja se identifikuju kao ugrožene kategorije i to:
  - a) lica koja primaju socijalnu pomoć,
  - b) nezaposleni, bez drugih redovnih primanja ili prihoda,
  - c) lica slabog imovinskog stanja,
  - d) djeca bez roditeljskog staranja,
  - e) lica kojima je prije kratkog vremena u drugom predmetu utvrđeno pravo na dodjelu pravne pomoći.

- (2) Federacija Bosne i Hercegovine i kantoni Federacije Bosne i Hercegovine, Republika Srpska i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, svojim zakonima utvrđuju šta se smatra minimumom socijalnog statusa kandidata za pravnu pomoć, s tim da taj minimum ne može biti viši od najniže prosječne neto plaće ostvarene na nivou Bosne i Hercegovine u prethodnoj fiskalnoj godini, što se smatra minimumom socijalnog statusa kandidata za pravnu pomoć na državnom nivou.

Član 12.
(Imovinsko stanje kandidata)

- (1) Osnov za utvrđivanje prava kandidata na pravnu pomoć zbog slabog imovinskog stanja kandidata jesu svi prihodi i primanja koja se ne smatraju prihodom, primanja na koja podnosilac zahtjeva i članovi njegovog porodičnog domaćinstva ne plaćaju porez i imovina koja je u vlasništvu podnosioca zahtjeva i članova njegovog porodičnog domaćinstva, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

- (2) Rashodi obuhvataju izdatke za životne troškove i obaveze kao što su:
  - a) mjesečna zakupnina za stan u kojem živi podnosilac zahtjeva s članovima porodičnog domaćinstva i ostali nužni troškovi za stanovanje,
  - b) rate kredita odobrene za rješavanje stambenog statusa,
  - c) izdaci za poljoprivredno dobro od kojeg se izdržava,
  - d) nužni troškovi života podnosioca zahtjeva i članova njegovog porodičnog domaćinstva, kao što su ishrana, redovno školovanje, komunalne usluge, zdravstvene usluge, ogrjev i drugo.

Član 13.
(Utvrđivanje podobnosti za pravnu pomoć na osnovu prihoda)

- (1) Primanja koja se smatraju prihodom jesu primanja ostvarena po osnovu plaće, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava i prometa imovine i imovinskih prava, kapitala, osiguranja i drugih primanja propisanih zakonom o porezu na dohodak i dobit, koje podnosilac zahtjeva i članovi njegovog porodičnog domaćinstva primaju u periodu od šest mjeseci prije mjeseca u kojem je zahtjev podnesen.

- (2) Prihodima iz stava (1) ovog člana smatraju se i vanredni prihodi i imovina, koja uključuje nasljedstvo, poklone, otpremnine, nagrade i druge prihode koje je primio podnosilac zahtjeva ili član njegovog porodičnog domaćinstva barem jednom u periodu od šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva.

(3) Prilikom utvrđivanja podobnosti za pravnu pomoć na osnovu finansijskog kriterija neće se uzimati u obzir prihod i imovina onih članova porodičnog domaćinstva koji su u postupku za koji je podnesen zahtjev za pravnu pomoć, protivna stranka podnosiocu zahtjeva.

Član 14.

(Djelimična naknada troškova postupka)

(1) Osnov za ostvarivanje prava na pravnu pomoć dobije se kad se od ukupnog prihoda oduzmu izdaci i obaveze koje je podnosilac zahtjeva imao i ako se utvrdi da obaveze premašuju ukupne prihode, ili prihodi neznatno premašuju obaveze, smatra se da je podnosilac zahtjeva lice lošeg imovnog stanja i da mu je potrebna pomoć.

(2) Kada podnosilac zahtjeva ima na raspolaganju određena sredstva koja se mogu koristiti u toku postupka, ali su nedovoljna za plaćanje troškova postupka, a naročito troškova zastupanja, nadležni organ može odrediti iznos naknade koju će to lice platiti za troškove postupka.

Član 15.

(Kriterij očigledne neosnovanosti)

Pravna pomoć neće se odobriti podnosiocu zahtjeva:

- a) ako se iz samog zahtjeva, dokaza i činjenica na kojima se zasniva zahtjev očigledno može zaključiti da je takav zahtjev neosnovan;
- b) ako se radi o nepotrebnom vođenju postupka,
- c) ako se radi o zloupotrebi prava na pravnu pomoć.

Član 16.

(Kriterij obaveznosti po drugim zakonima i međunarodnim konvencijama)

Pravna pomoć pruža se i licima koja na nju imaju pravo po zakonima *lex specialis* ili po međunarodnim konvencijama koje obavezuju Bosnu i Hercegovinu.

Član 17.

(Pravo na informacije)

(1) Svako fizičko lice ima pravo na opšte informacije o pravima i obavezama, pravne savjete i pomoć u popunjavanju formulara .

(2) Pravnu pomoć iz stava (1) ovog člana dužni su pružiti svi subjekti pravne pomoći u skladu s ovim zakonom o čemu vode evidenciju, ali se ne utvrđuje imovinsko stanje korisnika.

(3) Sudovi, tužilaštva i drugi organi gonjenja, organi uprave, pravne osobe s javnim nadležnostima i organi koji su u smislu ovog zakona nadležni za rješavanje zahtjeva za ostvarivanje pravne pomoći, dužni su učiniti dostupnim propisane obrasce i informacije o uslovima ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć.

Član 18.

(Zahtjev za pravnu pomoć)

- (1) Zahtjev za ostvarivanje prava na pravnu pomoć podnosi se nadležnim organima, na propisanom obrascu uz priložene dokaze o ispunjavanju uslova za pravnu pomoć.
- (2) Podnosilac zahtjeva odgovara za tačnost podataka iz stava (1) ovog člana.

Član 19.

(Rješenje o pravu na pravnu pomoć)

- (1) O pravu na pravnu pomoć odlučuje nadležni organ rješenjem bez odlaganja, a najkasnije u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.
- (2) Ako se rješenje donosi za pravnu stvar u kojoj podnosilac zahtjeva ne bi, uslijed roka iz stava (1) ovog člana, mogao ostvariti pravo koje je predmet postupka, rješenje se donosi odmah, a najkasnije u roku koji podnosiocu zahtjeva omogućava blagovremeno preduzimanje radnje za ostvarenje prava.
- (3) Rješenje o odobrenoj pravnoj pomoći važi do okončanja postupka.
- (4) Za postupke po vanrednim pravnim lijekovima i za postupke pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine, Ustavnim sudom Republike Srpske i pred Evropskim sudom za ljudska prava, donosi se posebno rješenje.

Član 20.

(Žalba)

- (1) Protiv rješenja kojim se odbija zahtjev za pravnu pomoć, podnosilac zahtjeva ima pravo uložiti žalbu u roku od 8 dana od prijema rješenja.
- (2) O žalbi odlučuje nadležni organ u skladu s članom 37. stav (2) i stav (3) ovog zakona ili organ ustanovljen zakonom Federacije Bosne i Hercegovine i zakonima kantona Federacije Bosne Hercegovine, zakonom Republike Srpske i zakonom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.
- (3) U postupku za ostvarivanje prava na pravnu pomoć po ovom zakonu ne plaćaju se administrativne takse.

Član 21.

(Plaćanje troškova)

Kada je korisnik pravne pomoći potpuno ili djelimično uspio s tužbenim zahtjevom kojim mu se dosuđuje neka imovina ili prihod, osim imovine i prihoda koji se prema odredbama ovog zakona izuzimaju, isti je dužan nadležnom organu platiti iznos naplaćenih troškova postupka.

Član 22.

(Pravna pomoć za izgubljeni spor)

Kada korisnik pravne pomoći izgubi spor za čije vođenje mu je odobrena pravna pomoć, isti nije dužan nadoknaditi troškove pravne pomoći.

Član 23.
**(Obaveza vraćanja sredstava za
pruženu pravnu pomoć)**

Obaveza vraćanja sredstava postoji samo u slučaju kada se u toku postupka utvrdi da su se finansijske prilike korisnika ili članova njegovog porodičnog domaćinstva bitno izmijenile, tako da je isti u mogućnosti potpuno ili djelimično vratiti beskamratne troškove za pruženu pravnu pomoć (kao npr. nasljedstvo, poklon, promjena posla, dobitak u igrama na sreću), o čemu se donosi posebno rješenje.

DIO PETI
SUBJEKTI NADLEŽNI ZA PRUŽANJE PRAVNE POMOĆI

Član 24.
(Subjekti za pružanje pravne pomoći)

- (1) Pravnu pomoć mogu pružati:
- a) institucionalni organi (kancelarije, zavodi, centri za pravnu pomoć) koje formiraju nadležni organi za provođenje ovog zakona,
  - b) Advokatska komora Federacije Bosne i Hercegovine i Advokatska komora Republike Srpske,
  - c) nevladine organizacije (NVO) na način i pod uslovima predviđenim ovim zakonom.
- (2) Svi pružaoci pravne pomoći mogu davati opšte pravne informacije o pravima i obavezama, pružati pomoć u popunjavanju formulara i jednostavnijih zahtjeva, davati pravne savjete, pružati pomoć u sastavljanju pismena, te vršiti zastupanje pred organima uprave i institucijama i u postupku medijacije.
- (3) Pružaoci pravne pomoći pružaju pravnu pomoć uz naknadu osim kod davanja opštih pravnih informacija.

Član 25.
(Pravo zastupanja)

- (1) Pravo zastupanja na sudovima u krivičnom postupku u dijelu u kojem se pravo na odbranu osigurava postavljanjem branioca zbog slabog imovinskog stanja osumnjičenog ili optuženog imaju pružaoci pravne pomoći koji su nadležni da se u skladu s odredbama procesnih zakona u Bosni i Hercegovini mogu pojavljivati kao puni procesni punomoćnici u postupcima u kojima se ostvaruje pravo na pravnu pomoć.
- (2) Pravo zastupanja na sudovima u upravnim sporovima, prekršajnom, parničnom, vanparničnom i izvršnom postupku imaju:
- a) advokati - članovi Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine i Advokatske komore Republike Srpske,
  - b) zaposleni u institucionalnim organima i nevladine organizacije pod uslovom da su ti zaposleni:
    - diplomirani pravnici,
    - da imaju položen pravosudni ispit,
    - da imaju najmanje dvije godine radnog iskustva na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita.

DIO ŠESTI

INSTITUCIONALNO UPRAVLJANJE SISTEMOM PRAVNE POMOĆI

Član 26.

(Institucionalno upravljanje)

(1) Radi povećanja efikasnosti u provođenju ovog zakona i utvrđivanja jedinstvenog institucionalnog upravljanja sistemom pravne pomoći u Bosni i Hercegovini imenuje se Odbor za upravljanje pravnom pomoći u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Odbor).

(2) Odbor je nezavisno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine s nadležnostima utvrđenim ovim zakonom i Poslovníkom o radu.

Član 27.

(Odbor za pravnu pomoć)

(1) Odbor ima ukupno devet članova, a čine ga po jedan predstavnik i to:

- a) Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine,
- b) Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine,
- c) Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine,
- d) Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine,
- e) Advokatske komore Republike Srpske,
- f) Federalnog ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine,
- g) Ministarstva pravde Republike Srpske,
- h) Pravosudne komisije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
- i) Predstavnik nevladinih organizacija (NVO).

(2) Odbor imenuje Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na prijedlog Vijeća ministara na period od četiri godine.

(3) Vijeće ministara utvrđuje svoj prijedlog na osnovu prethodno pribavljenih prijedloga od strane organa iz stava (1) člana.

(4) Odbor donosi poslovnik o radu koji usvaja Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Član 28.

(Nadležnost Odbora)

Nadležnost Odbora za pravnu pomoć je:

- a) uspostavljanje i vođenje politike pravne pomoći,
- b) koordinacija i harmonizacija sistema pravne pomoći u Bosni i Hercegovini i razvijanje međusobnih odnosa i saradnja nadležnih organa za pružanje pravne pomoći u Federaciji Bosne i Hercegovine i kantonima Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
- c) verifikacija svih lista pružaoca pravne pomoći,
- d) utvrđivanje prijedloga jedinstvenih tarifa za pruženu pravnu pomoć uz prethodnu saglasnost nadležnih organa Federacije Bosne i

- Hercegovine i kantona Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
- e) odlučivanje o dodjeli pravne pomoći u izričitoj nadležnosti Bosne i Hercegovine,
  - f) davanje informacija, objavljivanje publikacija, uređivanje web-stranice,
  - g) međunarodno predstavljanje sistema pravne pomoći u Bosni i Hercegovini,
  - h) uspostavljanje standarda za kvalitetno pružanje pravne pomoći,
  - i) planiranje i predlaganje budžeta za ostvarivanje pravne pomoći iz nadležnosti Odbora.

DIO SEDMI FINANSIRANJE PRAVNE POMOĆI

Član 29.

(Finansiranje pravne pomoći)

(1) Sredstva za organizovanje i pružanje pravne pomoći osiguravaju se u budžetima iz kojih se finansira nadležni organ za pružanje pravne pomoći, a na nivou Bosne i Hercegovine osiguravaju se u Budžetu Bosne i Hercegovine.

(2) Vijeće ministara na prijedlog Odbora donosi jedinstvenu tarifu za pružanje pravne pomoći u Bosni i Hercegovini.

DIO OSMI DODJELJIVANJE PRAVNE POMOĆI U PREKOGRANIČNIM SPOROVIMA

Član 30.

(Dodjeljivanje pravne pomoći u prekograničnim sporovima)

(1) Odredbe ovog zakona primjenjivat će se i u dodjeljivanju pravne pomoći u prekograničnim sporovima, a u skladu s međunarodnim obavezama Bosne i Hercegovine.

(2) Odbor ima isključivu nadležnost da odlučuje o dodjeli pravne pomoći u prekograničnim sporovima.

DIO DEVETI KONTROLA KVALITETA PRUŽANJA PRAVNE POMOĆI

Član 31.

(Kontrola pružanja pravne pomoći)

(1) Kontrolu načina rada i kvaliteta pružanja pravne pomoći vrše Odbor i nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine i kantona Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

(2) Nadzor nad savjesnim i stručnim pružanjem pravne pomoći obavljaju po službenoj dužnosti organi pred kojim se vodi postupak u kojem stranka ostvaruje pravo na pravnu pomoć.

(3) Ako organ pred kojim se vodi postupak utvrdi da je pravna pomoć pružena nesavjesno ili nestručno, sastavit će o tome službenu zabilješku u spisu i upozoriti na tu okolnost pružaoca pravne pomoći, korisnika pravne pomoći i organ koji je odobrio pravnu pomoć.

DIO DESETI NADZOR NAD PROVOĐENJEM ZAKONA

Član 32. (Nadzor)

Nadzor nad provođenjem ovog zakona vrši Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine.

Član 33. (Provođenje)

- (1) Odbor podnosi jednom godišnje izvještaj o svom radu Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, s prijedlogom mjera za unapređenje sistema upravljanja i pružanja pravne pomoći u Bosni i Hercegovini.
- (2) Godišnji izvještaj o radu i utrošenim sredstvima Odbor dostavlja prethodno Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje.
- (3) Godišnji izvještaj iz prethodnog stava Vijeće ministara Bosne i Hercegovine sa svojim mišljenjem dostavlja Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine na usvajanje.

DIO JEDANAESTI PRUŽANJE PRAVNE POMOĆI NA NIVOU BOSNE I HERCEGOVINE

Član 34. (Zahtjev i prilozi)

- (1) Zahtjev za ostvarivanje prava na pravnu pomoć iz nadležnosti Bosne i Hercegovine podnosi se Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ministarstvo pravde) na propisanom obrascu.
- (2) Podnosilac zahtjeva prilaže dokaz o ispunjenosti kriterija iz člana 11. ovog zakona.
- (3) Podnosilac zahtjeva obavezno prilaže svoju pisanu izjavu i pisanu izjavu punoljetnih članova njegovog domaćinstva o imovinskom stanju, te svoju pisanu izjavu i pisanu izjavu punoljetnih članova njegovog domaćinstva o dopuštanju uvida u sve podatke o imovini, dohotku i rashodima.
- (4) Za tačnost podataka navedenih u zahtjevu podnosilac odgovara materijalno i krivično.

(5) Stranci pod supsidijarnom zaštitom i privremenom zaštitom i žrtve trgovine ljudima uz zahtjev prilažu potvrdu nadležnog organa o svom statusu.

Član 35.

(Provjera podataka)

(1) Ministarstvo pravde će prema vlastitoj procjeni provjeriti činjenice navedene u izjavi o imovinskom stanju podnosioca zahtjeva, a uvijek kada to zatraži nadležni sud, tužilaštvo ili drugi organ gonjenja, upravni organ, lice koje vodi postupak kao i lice koje ima pravni interes.

(2) Na zahtjev Ministarstva pravde nadležni organi i pravna lica dužna su dostaviti podatke kojim raspolažu ili vode evidenciju o činjenicama navedenim u izjavi o imovinskom stanju podnosioca zahtjeva.

Član 36.

(Odobranje pravne pomoći)

(1) Ministarstvo pravde odlučuje o pravu na pravnu pomoć po odredbama ovog zakona.

(2) Ministarstvo pravde podnosiocu zahtjeva uz rješenje o odobrenju pravnoj pomoći izdaje uputnicu, kojom se određuje vrsta i oblik pomoći koji se odobravaju i u kojoj navodi subjekta koji će pružiti pravnu pomoć, a koga odabere korisnik s liste pružalaca pravne pomoći .

Član 37.

(Odbijanje zahtjeva)

(1) Kada Ministarstvo pravde utvrdi da podnosilac zahtjeva ne ispunjava uvjete za odobranje prava na pravnu pomoć, donosi rješenje kojim se zahtjev odbija.

(2) Protiv rješenja iz stava (1) ovog člana podnosilac zahtjeva može u roku od 8 dana od dana dostave rješenja podnijeti žalbu Odboru za pravnu pomoć, koji je dužan po žalbi odlučiti u roku od 8 dana od dana prijema žalbe.

(3) Protiv rješenja Odbora, kojim je žalba odbijena, može se pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Član 38.

(Uputnica)

(1) Obrazac uputnice i način vođenja evidencije o izdatim uputnicama propisuje ministar pravde.

(2) Pružatelj pravne pomoći dužan je Ministarstvu pravde vratiti popunjenu uputnicu nakon pružene pravne pomoći uz koju prilaže račune i dokaze za nastale troškove.

(3) Ako se zahtjev odnosi na sudski postupak davalac pravne pomoći će uz zahtjev priložiti kopiju sudske odluke.

(4) Ministarstvo pravde će nakon pružene pravne pomoći izvršiti obračun i isplatu ukupnih troškova pravne pomoći po tarifi iz člana 28. tačka d) ovog zakona.

Član 39.

(Pružanje pravne pomoći od strane Ministarstva pravde)

(1) Ministarstvo pravde može davati opšte pravne informacije o pravima i obavezama, pružati pomoć u popunjavanju formulara i jednostavnijih zahtjeva i davati pravne savjete.

(2) O pravnoj pomoći iz stava (1) ovog člana vodi se evidencija, ali se ne utvrđuje imovinsko stanje korisnika.

Član 40.

(Način organizovanja pravne pomoći)

Način organizovanja pravne pomoći iz nadležnosti Bosne i Hercegovine, broj zaposlenih i unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta uređuje se pravilnikom koji donosi ministar pravde uz saglasnost Vijeća ministara Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 41.

(Uloga Ministarstva pravde u Odboru)

(1) Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine imenuje predstavnika za rad u Odboru.

(2) Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine koordinira rad i pruža tehničku pomoć za vođenje administrativnih i sličnih poslova za potrebe Odbora.

Član 42.

(Podzakonski akti)

(1) Obrazac zahtjeva za ostvarivanje prava na pravnu pomoć, obrazac izjave o imovinskom stanju, obrazac izjave o dopuštanju uvida u podatke o imovini i obrazac uputnice propisuje ministar pravde u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Pravilnik o načinu vođenja evidencije o izdatim uputnicama propisuje ministar pravde u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

DIO DVANAESTI

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 43.

(Propisivanje prava na besplatnu pravnu pomoć)

U skladu s odredbama ovog zakona Federacija Bosne i Hercegovine i kantoni u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republika Srpska i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine donijet će svoje zakone o uspostavljanju sistema besplatne pravne pomoći, odnosno uskladiti postojeće propise s odredbama ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 44.
(Imenovanje Odbora)

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine će u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona imenovati članove Odbora.

Član 45.
(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine».

PS BiH broj _____
S a r a j e v o, _____ 2008. godine

PREDSJEDAVAJUĆI

***Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH***

PREDSJEDAVAJUĆI

***Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH***

O B R A Z L O Ž E N J E

I - USTAVNO-PRAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, sadržan je u članu IV 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine prema kojem je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nadležna za donošenje zakona koji su potrebni za provođenje odluka Predsjedništva ili za vršenje funkcija Skupštine Bosne i Hercegovine po Ustavu, kao i članu II 3. e) kojim se garantuje pravo na pošteno saslušanje u građanskim i krivičnim predmetima, i druga prava u vezi s krivičnim postupkom.

II - RAZLOZI ZA UVOĐENJE PROPISA

Zakonodavni dio reforme u pravosuđu postavio je znatno šire nego ranije pravo siromašnog osumnjičenog, odnosno optuženog da ima branioca tako da po tom osnovu može zahtijevati branioca u toku cijelog krivičnog postupka i to za sva djela ako to zahtijevaju interesi pravde.

Zakoni o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini predviđaju «postavljanje branitelja zbog slabog imovnog stanja» kad ne postoje uvjeti za obaveznu odbranu, a postupak se vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ili kada to zahtijevaju interesi pravde bez obzira na propisanu kaznu, osumnjičenom, odnosno optuženom gdje će se na njegov zahtjev, postaviti branitelj, ako prema svom imovnom stanju ne može snositi troškove odbrane.

Član 6. stav 3. tačka c) EKLJP zahtijeva da pravna pomoć optuženom bude osigurana besplatno, ukoliko on nema dovoljno sredstava da je plati i kada interesi pravde to zahtijevaju. Prvi uvjet je da optuženi nema sredstava platiti branioca, a drugi da to interesi pravde zahtijevaju. Test da li optuženi ima sredstava je potpuno jasan. Međutim, interesi pravde u obzir uzimaju ozbiljnost izvršenog krivičnog djela, potencijalnu kaznu koja može biti izrečena i složenost predmeta.

Osnovni uvjeti koji opravdavaju institut obavezne odbrane u slučaju teških krivičnih djela, mogu da se steknu i u odnosu na osumnjičenog, odnosno optuženog koji odgovara za lakša krivična djela od onih koji pretpostavljaju obaveznu odbranu. Zbog toga je zakon predvidio mogućnost postavljanja branioca i u drugim opravdanim slučajevima, i to: a) da se postupak vodi za krivično djelo za koje je predviđena (propisana) kazna zatvora tri godine ili teža; b) kada to zahtijevaju interesi pravde, bez obzira na propisanu kaznu; c) da osumnjičeni, odnosno optuženi ne može prema svom imovnom stanju snositi troškove odbrane; d) da osumnjičeni, odnosno optuženi podnese zahtjev. Pri ocjeni da li je situacija osumnjičenog, odnosno optuženog takva, u obzir se uzimaju njihovi prihodi i rashodi i visina troškova odbrane koji su u izgledu. Osumnjičeni, odnosno optuženi treba pružiti odgovarajuće podatke o svom imovinskom stanju (imovini i приходima), licima koje izdržava i dokaze o tome. Cilj je ovih odredbi da se osumnjičeni, odnosno optuženi koji nema sredstava za plaćanje branioca, ne dovede, samo zbog toga, u nepovoljniji položaj od imućnijeg osumnjičenog, odnosno optuženog, ali samo pod određenim uvjetima. To pravo, međutim, nije apsolutno, nego se čini zavisnim i od toga da li to «zahtijevaju

interesi pravičnosti». Postojanje tih interesa jeste *quaestio facti*, o čemu odlučuje sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno predsjednik vijeća. «Interesi pravičnosti» mogu postojati, prije svega, u posebnim specifičnostima krivičnog djela koje je predmet optužbe, zatim u ličnosti osumnjičenog, odnosno optuženog, sredini u kojoj je krivično djelo izvršeno, broju osumnjičenih, odnosno optuženih, pravnim pitanjima koje treba riješiti i sl. Sud nema posebnu obavezu upozorenja osumnjičenog, odnosno optuženog na pravo postavljanja branioca o trošku budžeta.

Ovim zakonom nije prošireno ovo pravo nego postavljeno u skladu s članom 6. stav 3. tačka c) EKLJP koji zahtijeva da pravna pomoć optuženom bude osigurana besplatno, ukoliko on nema dovoljno sredstava da je plati. Kako jedino sud može utvrditi da li postoje razlozi pravičnosti, i to po slobodnoj ocjeni, u zavisnosti od specifičnosti svakog pojedinog slučaja, ovim zakonom pravo na pravnu pomoć omogućit će se ispunjavanjem samo osnovnog kriterija, odnosno slabog imovinskog stanja. Nesporno je da se ovim zakonom niti mogu, a niti mijenjaju postulati utvrđeni u krivičnom zakonodavstvu.

Međutim u "nekrivičnim" postupcima u ostvarivanju pravne zaštite nisu, ali je nužno otkriti prepreke koje onemogućavaju ili otežavaju jednak pristup sudu i pravdi svim građanima.

U skladu s ovim zakonima troškovi advokata u BiH su mnogo veći zbog povećanog broja njihovih dužnosti. Za mali broj "bogatih" stranaka ovo ne predstavlja problem. Oni mogu jednostavno i lako "platiti" svoje advokate iz ličnog fonda. Međutim, mnogi neće biti u mogućnosti sebi platiti pomoć. Praksa je većine država da ima "kancelarije" koje se bave pružanjem besplatne pravne pomoći siromašnim strankama. Sličan zakon je usvojen u Distriktu Brčko BiH, Zeničko-dobojskom kantonu... Osnovana je kancelarija za pravnu pomoć Distrikta Brčko, što ukazuje na potrebu usvajanja ovog instituta i na ostalom dijelu BiH, a pripremljen je prijedlog zakona iz ove oblasti u Republici Srpskoj i Tuzlanskom kantonu.

Iako Ustav Bosne i Hercegovine i ostali relevantni međunarodni dokumenti predviđaju pravo na pošteno saslušanje i u građanskim i krivičnim slučajevima i garantuju jednak pristup pravdi bez diskriminacije, pravna pomoć u BiH u građanskim slučajevima gotovo da ne postoji, ili je svedena na najmanju zagarantovanu mjeru. Ona se uglavnom odnosi na oslobađanje siromašnih ljudi od plaćanja troškova postupka ili sudskih taksi, ali nema cjelovitog državnog mehanizma za pravnu pomoć. Evidentno je da postoji veliki broj ljudi u BiH koji nemaju pristup sudovima zbog siromaštva. BiH zakoni u građanskim stvarima ne sadrže odredbe za pravnu pomoć. U nekim slučajevima po entitetskim zakonima o građanskom postupku sud može postaviti privremenog predstavnika po službenoj dužnosti za optuženog. Ipak ovo imenovanje se ne smatra pravnom pomoći nego više kao pravno nadomještanje za stranku koja je neophodna da se održi sudski postupak.

Naime, zakonodavna analiza otkriva da postoje ozbiljni nedostaci u provođenju pravne pomoći u građanskim postupcima.

Shodno navedenom, a i zahtjevu stvarne ravnopravnosti u ostvarivanju pravne zaštite javlja se nužnim uvođenje instituta za pružanje pravne pomoći u građanskim stvarima stranaka slabog imovinskog stanja.

Razvijanje sistema i strukture održivog pravnog savjetovanja i besplatne pravne pomoći u građanskim stvarima u BiH s odgovarajućim prijedlogom zakonskog rješenja u ovoj oblasti, postavlja jedan od zahtjeva Vijeća Evrope i obavezu koju je BiH prihvatila kao neophodnu u oblasti reforme pravosuđa.

Jednakost u postupanju podrazumijeva da se svakoj strani mora dati razumna prilika da prezentuje svoj slučaj - uključujući i svoje obaveze - pod uvjetima koji je u značajnoj mjeri ne stavlja u nepovoljan položaj "vis-a-vis" protivstranke. Naime, neminovna je pravedna ravnoteža između strana, ali ne samo u tehničkom smislu, što opravdava razlog da se "neuka", a siromašna stranka izjednači sa strankom kojoj ne treba pravna pomoć ili sama može snijeti troškove za pravnu pomoć. Pravo na pristup sudu podrazumijeva i "da su strane dovoljno obaviještene", kako bi zahtjev siromašne neuke stranke bio osnovan. Nadalje, ovo pravo obuhvata i mogućnost provjere odluka određenih drugih organa.

Radi navedenog, a u okviru reforme zakonodavstva u oblasti pravosuđa potrebno je obezbijediti uvjete za kvalifikovane, finansijski opravdane i održive usluge besplatne pravne pomoći u građanskim predmetima za socijalno ugrožene kategorije stanovništva, koje će biti pružene od strane kvalitetnih pravnih stručnjaka ili advokata.

Pružaoци pravne pomoći su pravna lica i institucionalni organi, koji su nadležni da, u skladu s odredbama procesnih zakona u Bosni i Hercegovini, mogu se pojavljivati kao puni procesni punomoćnici u svim postupcima u kojima se ostvaruje pravo na pravnu pomoć.

Poboljšanje pristupa pravdi u BiH je rezultat predloženih zakonskih rješenja, a ista predstavljaju dalji korak i novi kvalitet u razvoju i garanciji jačanja vladavine prava.

III - USKLAĐENOST PROPISA S EVROPSKIM ZAKONODAVSTVOM

Evropski standardi zahtijevaju da svako, tokom odlučivanja o njegovom građanskom pravu i obavezi, ima pravo na pravedno suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim zakonom ustanovljenim sudom. Član 6. EKJP garantuje pravo na pravedno suđenje, ali ne propisuje pravila, odnosno ona se trebaju regulisati prvenstveno domaćim zakonom.

Međutim, u skladu s praksom Suda iz Strazbura, koji se poziva na član 6. EKLJ posebno se garantuje pravo na besplatnu pravnu pomoć, ali organi Konvencije ističu da efikasno pravo na pristup sudu može zahtijevati dodjelu pravne pomoći koju je potrebno ugraditi u državno zakonodavstvo.

Odredbe Konvencije regulišu oblast "prava na pravedno suđenje" i "jednak pristup pravdi", što obavezuju sve države članice, ali svaka od njih individualno uređuje ovu oblast, na način koji odgovara njenom ustavnom sistemu, državnoj strukturi, i sl.

IV - PROVEDBENI MEHANIZMI I OSIGURAVANJE POŠTIVANJA PROPISA

Provedba ovog zakona obezbijedena je kroz postojanje državnih pravosudnih organa, kao i nadležnog organa za pružanje pravne pomoći shodno ovom zakonu, odnosno ustanovljenog organa čije se nadležnosti sastoje u obavezi pružanja pravne pomoći korisnicima, u obimu i oblicima predviđenim zakonom.

Pravna pomoć je lično pravo i važi samo za stranku kojoj je priznato i samo za postupak koji je priznat. Pravo na pravnu pomoć nije konačno čime bi u cijelosti stranka bila oslobođena obaveza, jer se predviđaju i izuzeci kada je stranka dužna nadoknaditi troškove. Besplatnu pravnu pomoć može dobiti samo fizičko, a ne i pravno lice. Ovo pravo mogu ostvariti stranke koje bi plaćanjem ovakvih usluga znatno umanjile sredstva iz kojih se izdržava stranka i članovi njene porodice.

U Prijedlogu zakona određen je pojam i pravni status lica prema kojim postoji obaveza države. Dakle, stručna pomoć će se pružiti nakon brižljive ocjene okolnosti iz kojih proizlazi pravo na besplatnu pravnu pomoć.

Stranka koja želi ostvariti svoje pravo podnosi zahtjev i dokaze o imovinskom stanju sebe i članova svoje porodice. Stranka se oslobađa od plaćanja stvarnih izdataka i nagrade koju bi inače platila izabranom advokatu.

Nadzor nad provedbom ovog zakona vrši Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine. Naime, Odbor za pravnu pomoć Bosne i Hercegovine Izvještaj o svom radu dostavlja prethodno Vijeću ministara na razmatranje, a zatim Vijeće ministara sa svojim mišljenjem dostavlja Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine na usvajanje.

V - KONSULTACIJE

Sličan zakon je usvojen u Distriktu Brčko BiH. Osnovana je kancelarija za pravnu pomoć Distrikta Brčko BiH, kao i u Zeničko-dobojskom kantonu, a pripremljen je i očekuje se procedura donošenja zakona u Republici Srpskoj i Tuzlanskom kantonu. Saglasna je praksa i standardi mnogih evropskih zemalja, kao i pripreme za uvođenje instituta besplatne pravne pomoći u zemljama okruženja. U iznalaženju i usaglašavanju najpovoljnijih zakonskih rješenja učestvovali su predstavnici izvršne i sudske vlasti svih nivoa u Bosni i Hercegovini, a veliku kako savjetodavnu tako i tehničku podršku pružili su predstavnici međunarodnih organizacija, te predstavnici nevladinog sektora.

Shodno Pravilima za konsultacije, Prijedlog zakona je bio dostupan javnosti putem web-stranice Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Tom prilikom opravdane sugestije, koje su ugrađene u tekst zakona dostavila je Kancelarija za pravnu pomoć Distrikta Brčko, OSCE, Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona, i udruženje NVO „Vaša prava“. Prispjeli prijedlozi su prihvaćeni i uveliko su doprinijeli poboljšanju teksta zakona.

VI - REVIZIJA POSTOJEĆIH PROPISA

Prijedlogom zakona omogućuje se ispunjenje obaveza, koje je BiH preuzela pristupanjem EKLJ, što je ugrađeno i u Ustav BiH. S obzirom na to da je Konvencija međunarodno multilateralni ugovor, ne može se očekivati da će se, osim u izuzetnom slučaju, njene odredbe mijenjati. Samim tim i obaveze BiH za predloženim zakonskim odredbama su trajnog karaktera.

Nadalje, donošenje i primjena ovog zakona ne zahtijeva izmjene postojećih propisa. Međutim, u skladu s odredbama ovog zakona Federacija Bosne i Hercegovine i kantoni u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine donijet će svoje zakone o uspostavljanju sistema besplatne pravne pomoći, odnosno uskladiti postojeće propise s odredbama ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

VII - FINANSIJSKA SREDSTVA ZA PROVOĐENJE PROPISA

Za besplatnu pravnu pomoć u krivičnim stvarima, onako kako je predviđa Zakon, neće biti potrebna dodatna sredstva, jer ta sredstva se sada isplaćuju iz budžeta Suda BiH, odnosno Budžeta BiH.

Za provođenje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći i to samo u dijelu koji se odnosi na građanske stvari i ostalih zakona o besplatnoj pravnoj pomoći u prvoj godini primjene zakona, bit će potrebna ukupna sredstva od 5.043.558 KM.

Pregled ukupno potrebnih sredstava, po osnovu teritorijalne pripadnosti za besplatnu pravnu pomoć iz građanskih stvari je:

Rashodi BiH	626.210
Rashodi FBiH	2.513.505
Rashodi RS	1.351.448
Rashodi DB	552.395

BiH će organizovati u skladu s prijedlozima pružanje tzv. „male“ pravne pomoći u okviru Ministarstva pravde, a ostalu pravnu pomoć pružit će pružaoci pravne pomoći s liste koju će utvrditi Odbor, a koji su utvrđeni ovim zakonom.

Konačno, BiH će u prvoj godini primjene zakona biti dužna osigurati ukupno 626.210 KM. Podrazumijeva se da se određene uštede mogu postići, ako se iz drugih izvora osiguraju sredstva. Naprimjer, novčana sredstva se mogu osigurati od donatora, oprema od budžetskih korisnika BiH ili lokalnih zajednica, itd.

Proračun potrebnih finansijskih sredstava za provođenje ovog Zakona u dijelu koji se odnosi na građanske postupke sačinio je ekspert finansijske struke gospodin Žarko Mionić, te se stručna pismena analiza dostavlja u prilogu i čini sastavni dio obrazloženja.

POTREBNA SREDSTVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA O BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI U GRAĐANSKIM STVARIMA

1. UVOD

Da bi se Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći u građanskim stvarima u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu Zakon), te odgovarajući zakoni u entitetima i Distriktu Brčko praktično proveli u praksi, neophodno je osigurati finansijska sredstva.

Zakonom je propisano da se sredstva za organizovanje i pružanje pravne pomoći na nivou Bosne i Hercegovine obezbjeđuju u Budžetu Bosne i Hercegovine. Na osnovu prednjega, a poštujući budžetsku strukturu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BiH), te da je Zakonom propisano da u skladu s odredbama navedenog zakona, Federacija Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH), Republika Srpska (u daljem tekstu: RS) i Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: DB) svojim zakonima uspostavljaju sistem pravne pomoći, biće potrebno da i FBiH, RS i DB osiguraju sredstva u svojim budžetima.

2. STATISTIČKI PODACI, OSTALI PODACI I ISKUSTVA DRUGIH

2.1. Statistički podaci

U cilju što tačnije procjene potrebnih sredstava za sagledavanje finansijskog efekta primjene Zakona i ostalih zakona, prikupljeni su i odgovarajući statistički podaci.

U Tabeli broj 1. navedeni su prikupljeni statistički podaci, kao i izvori podataka.

TABELA BROJ 1

R.br.	Opis	BiH	FBiH	RS	DB
1	2	3	4	5	6
1.	Broj stanovnika	-	2.848.000	1.471.529	80.000-100.000 slobodna procjena
2.	Broj penzionera	-	310.475	191.804	Uključeno u entitetske cifre
3.	Broj nezaposlenih lica	-	350.187	151.599	5.989
4.	Broj korisnika socijalne zaštite	-	102.921	41.954	746
5.	Broj azilanata	3.333	-	-	-
6.	Ukupno (r. br. 2 do r. br. 5)	3.333	763.583	385.357	-
7.	Relativni odnos potencijalno	-	26,81	26,19	-

	ugroženog stanovništva u %				
8.	Broj zaposlenih (prosjek u 2005. godini)	505.452	388.418	117.034	8.263
9.	Prosječne neto plaće u 2005. godini (u KM)	538	558	465	671

Izvori podataka:

- 1) Državna agencija za statistiku <http://www.bhas.ba/Files/statistika-bih.htm>
- 2) Dopis Federalnog Ministarstva rada i socijalne politike, broj 03-, od 24.04.2006. godine,
- 3) Dopis Republičkog Zavoda za statistiku Republike Srpske, broj: 857-1/06 od 08.06.2006.,
- 4) Dopis Biroa za zapošljavanje Distrikta Brčko od 19.04.2006. godine,
- 5) Dopis Federalnog Ministarstva rada i socijalne politike, broj: 05-35/7-636/06 od 27.04.2006., i
- 6) Saopštenja Federalnog Zavoda za statistiku, Republičkog Zavoda za statistiku Republike Srpske i Centra za socijalni rad Distrikta Brčko.

2.2. Ostali podaci i iskustva drugih

Pored prikupljenih statističkih podataka za potrebe procjene potrebnih sredstava korišteni su i podaci iz drugih izvora.

2.2.1. Za potrebe procjene potrebnih sredstava za primjenu Zakona i ostalih zakona, korištena su i iskustva DB. Naime, DB ima uspostavljenu Kancelariju za pravnu pomoć, koja je u 2005. godini zastupala lica lošeg imovinskog stanja u krivičnom postupku, u parničnom, vanparničnom i drugim postupcima. Prije toga svakako treba navesti da DB ima povoljniju ekonomsku poziciju od ostalih budžetskih cjelina u BiH, da ima povoljniji odnos zaposlenih i nezaposlenih lica i da ima relativno malu teritoriju koju mora pokriti postupcima po ovom zakonu.

Kancelarija za pravnu pomoć je organima DB podnijela Izvještaj o radu za period 01.01. do 31.12.2005. godine, broj Ku-22/06 od 15.03.2006. godine, gdje je, između ostalog, navedeno:

- da je kancelarija imala 12 zaposlenih (od čega 1 direktor i 5 advokata),
- da je u parničnim postupcima zastupano 127 predmeta,
- da je u izvršnim predmetima zastupano u 29 predmeta,
- da je u vanparnici zastupano 10 predmeta,
- da je pruženo 2.116 usmenih pravnih savjeta i
- da je izvršeno 1.602 zastupanja na sudu, od čega u krivičnim i parničnim stvarima 485, a u ostalim predmetima 1.117.

2.2.2. Za potrebe procjene potrebnih sredstava za primjenu Zakona i ostalih zakona, korištena su i iskustva Republike Slovenije. Naime, iako Republika Slovenija u odnosu na BiH ima:

- daleko povoljniju ekonomsku poziciju,
- daleko povoljniji apsolutni i relativni odnos zaposlenih i penzionera,
- nema kategorije izbjeglog i raseljenog stanovništva i

- ima možda približno isti broj azilanata, ipak je moguće koristiti određene podatke u svrhu procjene.

Tu se prije svega misli na porast broja korisnika besplatne pravne pomoći i broja predmeta u periodu od 2001. do 2005. godine, što se vidi iz Tabele broj 2.

TABELA BROJ 2

God.	Novi predmeti	Predmeti u radu	Riješeni predmeti	Neriješeni predmeti 31.12.
2001.	557	557	291	266
2002.	3.595	3.861	3.300	544
2003.	10.052	10.596	9.909	687
2004.	11.086	11.773	10.741	1.021
2005.	12.215	13.237	12.116	1.121

Izvor podataka: Shodna statistika

Republika Slovenija je u 2002. godini imala 1.964.036 stanovnika, a u 2003. godini ukupan broj primalaca socijalne pomoći je iznosio 140.063, odnosno 7,13% u odnosu na broj stanovnika. Iz Tabele broj 2 vidi se da je u 2005. godini bilo 12.215 predmeta, što čini 8,72 % u odnosu na broj primalaca socijalne pomoći. Mora se ipak navesti da u ovoj računici nisu uzeti podaci o direktnim djelatnostima pravne pomoći od strane nadležnog ministarstva i da je isto u 2005. godini evidentiralo 8.490 pravnih savjeta.

Razumljivo je da se u kasnijoj računici za sve budžetske strukture u BiH uzmu nepovoljnije tendencije od navedenih, čak i u prvoj godini primjene Zakona i ostalih zakona.

Naime, prema odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Republike Slovenije kriterij za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć je socijalni status, odnosno ugroženost socijalnog statusa klijenta i/ili njegove porodice troškovima sudskog postupka. Kao kriterij utvrđivanja socijalnog statusa propisan je najniži lični dohodak po propisima Republike Slovenije, a u iznimnim slučajevima (bolest, obrazovanje djece sa posebnim potrebama...) i dvostruki iznos najnižeg ličnog dohotka.

Međutim, kada je riječ o korisnicima socijalne pomoći, njima pripada pravo na besplatnu pravnu pomoć bez utvrđivanja finansijskog stanja, odnosno istima pripada pravo na vanrednu besplatnu pravnu pomoć, što potvrđuje prethodni zaključak u pogledu procjene broja korisnika besplatne pravne pomoći u BiH, odnosno da je učešće ugroženih kategorija stanovništva u ukupnom broju stanovnika u BiH znatno više od istog podatka za Republiku Sloveniju.

Kada je riječ o proceduri ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć, prema odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Republike Slovenije, zahtjev za ostvarenje prava se predaje nadležnom okružnom sudu i nadležnim radnim i socijalnim sudovima. Iz prednjeg je vidljivo da je pravo na ostvarenje besplatne

pravne pomoći u Sloveniji "spušteno" na najniži mogući nivo, odnosno neposredno omogućeno budućim klijentima.

Imajući u vidu situaciju u cijeloj BiH, u računici je korišten princip otvaranja centara za besplatnu pravnu pomoć isključivo u sjedištima okružnih sudova (npr. za RS u 5 sjedišta okružnih sudova), uz obavezu centara da u svakoj općini osiguraju dežurstvo po jedan radni dan, a da prostor i pomoćno osoblje osiguraju jedinice lokalne uprave (općine).

2.2.3. Porast broja predmeta u periodu 2001. do 2005. godina, u Republici Sloveniji, svakako je uvjetovao i znatno povećanje sredstava koja su iz budžeta izdvojena u cilju pružanja besplatne pravne pomoći, tako da je od početnih 150.393 SIT u 2001. godini, u 2005. godini utrošeno 300.109.000 SIT (što iznosi 2.449.349 KM).

Međutim, jedno drugo iskustvo iz Slovenije je zanimljivo. Naime, prilikom planiranja sredstava u budžetu, u prvim godinama primjene zakona, sredstva za besplatnu pravnu pomoć su planirana na nivou Vrhovnog suda Slovenije, ali se u 2004. i 2005. godini prešlo na finansiranje po sudovima koji pružaju besplatnu pravnu pomoć, s argumentom da su tada ti sudovi više zainteresovani za pravilnu potrošnju i eventualnu uštedu sredstava.

2.2.4. Analiza donošenja, finansiranja i primjene Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći u Sloveniji pokazuje da se prilikom provođenja istih procedura u BiH, mora povesti računa o sljedećem:

- da se mora izvršiti odgovarajuća priprema stanovništva, odnosno budućih klijenata u postupku ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć,
- da se medijska promocija mora usmjeriti prema odgovarajućim strukturama stanovništva,
- da se u prvoj godini primjene Zakona i ostalih zakona moraju voditi sveobuhvatne i tačne evidencije o klijentima, predmetima i utrošenim sredstvima, kako bi dobijeni podaci postali istinita osnova za planiranje aktivnosti i sredstava u budućim poslovnim (fiskalnim) godinama,
- da se utvrdi tačno mjesto planiranja budžetskih sredstava, kao i analitika rashoda na svim nivoima,
- da se svake godine podnose detaljni izvještaji o broju datih savjeta, o broju primljenih zahtjeva, o broju odobrenih zahtjeva, o broju riješenih i neriješenih predmeta po vrstama postupaka, o utrošku sredstava i o broju izvršilaca po usvojenoj organizacionoj strukturi i
- imajući u vidu iskustva Slovenije, možemo očekivati da ako stanovništvo BiH bude adekvatno informisano o pravu na besplatnu pravnu pomoć, da će nakon prve godine implementacije porasti i potražnja za pravnom pomoći.

2.2.5. I pored naprijed navedenog, sredstva za realizaciju Zakona i ostalih zakona o pružanju besplatne pravne pomoći treba planirati na pozicijama Ministarstva pravde BiH, te ministarstvima pravde entiteta i posebnu poziciju u budžetu DB. Dodatni argument za ovakvo budžetsko rješenje je i donošenje Dokumenta okvirnog budžeta (u daljem tekstu: DOB) u skladu s budžetskim propisima BiH, FBiH, RS i DB.

3. UTVRĐIVANJE ZAJEDNIČKIH PARAMETARA

Da bi se stvorile realne i približno iste pozicije svih nivoa vlasti u BiH u postupku pružanja besplatne pravne pomoći potrebno je izračunati ili na drugi način procijeniti zajedničke parametre. Prema odredbama Zakona zajednički parametri su:

- broj očekivanih predmeta,
- relativni odnosi različitih vrsta postupaka i sporova i
- jedinstvena tarifa (naknada) po vrstama postupaka i sporova.

3.1. Izračunavanje očekivanog broja predmeta

Čini se da je pored naprijed navedenih podataka važno istaći i druge izvore utvrđivanja socijalnog statusa stanovništva. Naime, prema Zakonu jedan od uvjeta za ostvarivanje pravne pomoći je i finansijski kriterij, a minimumom socijalnog statusa smatra se ukupan prihod ostvaren u domaćinstvu kandidata s pravnom pomoću s tim da taj prihod ne može biti viši od najniže prosječne neto plaće ostvarene na nivou BiH u prethodnoj fiskalnoj godini".

Razvojni program Ujedinjenih nacija u BiH (UNDP) je u Projektu "Sistem ranog upozoravanja"- IV Kvartalni izvještaj (za 2005. godinu) analizirao ekonomsku situaciju u BiH i finansijsku stabilnost, te prihode i socijalnu stabilnost. Npr. primanja do 500 KM u 2005. godini imala su 62,09 % domaćinstava u BiH, (58,37 % domaćinstava u FBiH, 66,48 % domaćinstava u RS i 82,61 % domaćinstava u DB)- (izvor podataka: ispitivanje javnog mnijenja PRISM Research).

Istovremeno je prema podacima Kancelarije za pravnu pomoć DB utvrđeno da je u 2005. godini bilo:

- primljenih predmeta 628 (s krivičnim predmetima, ali bez upravnog postupka i spora) i
- usmenih savjeta 2.116

Naime, prema aktima o uspostavljanju Kancelarije za pravnu pomoć u DB, ista zastupa lica slabijeg imovnog stanja u krivičnom, parničnom i vanparničnom postupku, ali bez zastupanja i provođenja upravnog postupka i spora.

Na bazi prednjih podataka mogla bi se sačiniti projekcija ukupnog broja očekivanih prometa u prvoj godini primjene Zakona i ostalih zakona.

TABELA BROJ 3

Opis	FBiH	RS	DB
1	2	3	4
1. Procijenjeni broj stanovnika	2.848.000	1.471.529	100.000
2. Prosječan broj članova porodičnog domaćinstva	4	4	4
3. Broj domaćinstava	712.000	367.882	25.000
4. Postotak ugroženih	58,37	66,48	82,61

domaćinstava - %			
5. Broj ugroženih domaćinstava	415.600	244.600	20.600
6. Broj predmeta u DB u 2005. godini (s krivičnim, ali bez upravnog postupka)			628
7. Procenat učešća (kol. 6: kol. 5)x 100			3,04
8. Procenat povećanja za upravni postupak (10 % na 3,04)			0,30
9. Korigovani procenat učešća			3,34
10. Očekivani ukupni broj predmeta (kol. 5 x 3,34: 100)	13.900	8.200	700

3.2. Izračunavanje relativnog odnosa postupaka i sporova

U Zakonu je propisano je da se besplatna pravna pomoć u građanskim stvarima korisnicima može pružati u sljedećim postupcima.

- upravni postupak i spor,
- prekršajni postupak,
- parnični postupak,
- vanparnični postupak i
- izvršni postupak

Koristeći podatke DB, odnosno Kancelarije za pravnu pomoć (dopis - Odgovor na upitnik o statusu i organizaciji Kancelarije, od 01.08.2006. godine), kao i iskustvene podatke Advokatske komore RS, pretpostavljeni su sljedeći relativni odnosi u broju predmeta razvrstanih prema odredbama člana 6. stav 2. Zakona:

TABELA BROJ 4

R. br.	Vrsta postupka ili spora	Procenat učešća u svim sporovima i postupcima - %
1	2	3
1.	Upravni postupak i spor	20,00
2.	Prekršajni postupak	5,00
3.	Parnični postupak	50,00
4.	Vanparnični postupak	10,00
5.	Izvršni postupak	15,00
	Ukupno	100,00

3.3. Utvrđivanje Nacrta jedinstvene tarife

Za potrebe propisivanja posebne jedinstvene tarife pravne pomoći, koju utvrđuje Odbor za pravnu pomoć BiH (uz prethodnu saglasnost nadležnih organa FBiH, RS i DB) korištena je Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad advokata FBiH. Iz tarife FBiH, su prvo isključeni krivični, postupak stečaja i likvidacije,

zemljišnoknjižni postupak i postupak za upis u registar društava, a potom je Advokatska komora RS dodatno preradila preostali dio tarife, te je sačinjen Nacrt jedinstvene tarife za besplatnu pravnu pomoć (u daljem tekstu: Nacrt tarife).

Nacrt tarife u nekrivičnim stvarima prezentovan uz ovaj dio obrazloženja Zakona, ne smatra se pravnim aktom po odredbama Zakona, a isti je poslužio kao osnova za utvrđivanje visine naknade advokatima i nevladinim organizacijama u BiH (u daljem tekstu: NVO), koji će se baviti poslovima pružanja besplatne pravne pomoći u skladu s odredbama ovog Zakona.

Slijedi obrazloženje kolona iz tabele broj 5 i Nacrt tarife:

- kolona 2 - Opis: Preuzeti su postupci iz člana 6. Zakona (r. br. 1 do r. br. 5), potom su radnje u postupcima grupisane po uzoru na Tarifu o nagradama i naknadi troškova za rad advokata FbiH,
- kolona 3 - Broj bodova: Procijenjeni broj bodova na bazi iskustva advokata u RS,
- kolona 4 - Napomena: Usporedni pokazatelj o broju bodova za istu vrstu postupka ili spora po tarifi o nagradama i naknadi troškova za rad advokata u RS.

TABELA BROJ 5

1 bod = 1

KM

R. br.	Opis	Broj bodova	Napomena
1	2	3	4
1.	Upravni postupak: inicijalni akti i zastupanje	50	33% bodova iz RS
2.	Prekršajni postupak: zastupanje i odbrana na sudu za prekršaje - izuzeta su zastupanja za prekršaje u privrednom poslovanju	75	75% bodova iz RS
3.	Parnični postupak	85	Prosječna vrijednost boda
	3.1. Razvod braka, razvod i poništenje braka, izdržavanje i povjeravanje djece, utvrđivanje očinstva ("porodični predmeti")	100	U RS 120 bodova
	3.2. Smetanje posjeda, pravo služnosti i druga stvarna prava	100	
	3.3. Stambeni odnosi	50	50% bodova iz RS
	3.4. Radni odnosi i sporovi s poslodavcem	50	50% bodova iz RS
	3.5. Sporovi proistekli iz nasljednog prava (pravo na naslijeđe, ugovori o izdržavanju i sl.)	100	50% bodova iz RS
	3.6. Sporovi proistekli iz zajednički stečene imovine, podjele bračne imovine i neosnovanog obogaćenja po osnovu vanbračne zajednice	100	
	3.7. Ostali parnični predmeti	100	
4.	Vanparnični postupak (većina predmeta je procjenjiva)	100	
5.	Izvršni postupak	50	Uglavnom 50% od parničnog postupka koji se izvršava

4. ZBIRNA – TERITORIJALNA STRUKTURA RASHODA

Za provođenje Zakona i ostalih zakona o besplatnoj pravnoj pomoći za «nekrivične» postupke u prvoj godini primjene zakona, bit će potrebna ukupna sredstva od **5.043.558 KM**. Pregled ukupno potrebnih sredstava, odnosno zbirnih sredstava po osnovu teritorijalne pripadnosti je vidljiv iz Tabele broj 6.

TABELA BROJ 6

R. br.	Mjesto rashoda	Iznos rashoda (u KM)	Napomena
1	2	3	4
1.	Rashodi BiH	626.210	
2.	Rashodi FBiH	2.513.505	
3.	Rashodi RS	1.351.448	
4.	Rashodi DB	552.395	
	Ukupni rashodi	5.043.558	

5. EKONOMSKA - ANALITIČKA STRUKTURA RASHODA

5.1. Ekonomska - analitička struktura rashoda BiH

TABELA BROJ 7

R.br.	Opis rashoda	Iznos rashoda (u KM)	Napomena
1	2	3	4
1.	Rashodi nadležnog organa	5.500	
	1.1. Troškovi materijala i usluga	5.500	
2.	Rashodi za pravnu pomoć	393.110	
	2.1. Objekti	0	Ne u 1. godini
	2.2. Oprema	53.000	
	2.3. Troškovi zakupa ili amortizacije	18.000	
	2.4. Troškovi materijala i usluga	51.000	
	2.5. Troškovi plaća	271.110	
3.	Rashodi Odbora za pravnu pomoć	87.600	
	3.1. Objekti	0	Zaduženo ministarstvo
	3.2. Oprema	0	Zaduženo ministarstvo
	3.3. Troškovi zakupa ili amortizacije	0	Zaduženo ministarstvo
	3.4. Troškovi materijala i usluga	0	Zaduženo

			ministarstvo
	3.5. Troškovi naknada	87.600	
4.	Rashodi pravne pomoći (po tarifi)	100.000	
	4.1. Naknada advokatima i NVO	100.000	
5.	Rashodi informativne pomoći	30.000	
	5.1. Informativne sesije	0	Zaduženi entiteti
	5.2. Informativni štampani materijal	0	Zaduženi entiteti
	5.3. Medijska promocija	30.000	
6.	Ostali rashodi	10.000	
	6.1. Ostali rashodi	10.000	
	Ukupni rashodi (r.br. 1 do r.br. 6)	626.210	

5.1.1. Prema odredbama člana 4. Zakona, organ BiH je definisan kao "nadležni organ", odnosno "ustanovljeni organ čija se nadležnosti sastoje u obavezi pružanja pravne pomoći korisnicima...", i prema drugim odredbama Zakona može zaključiti da će nadležni organ biti Ministarstvo pravde BiH, odnosno Ministarstvu pravde će se podnositi zahtjevi, isto će propisati jednoobrazne obrasce za podnošenje zahtjeva, te odlučivati o dodjeli besplatne pravne pomoći.

Shodno tome, isto će u prvoj godini primjene Zakona imati znatno veću aktivnost u smislu:

- sačinjavanja i prezentacije odredaba zakona zaposlenim u ministarstvima pravde i centrima za pravnu pomoć,
- pripreme podzakonskih akata i
- dostavljanja internih tumačenja i objašnjenja,

te je moguće očekivati godišnje troškove od ukupno 5.500 KM i to:

- troškovi materijala za štampanje na 20 strana, za 10 prezentacije za po 20 učesnika 3.000 KM,
- troškovi reprezentacije za 10 prezentacija ..... 2.000 KM,
- ostali troškovi ..... 500 KM

5.1.2. BiH će organizovati pravnu pomoć u okviru Ministarstva pravde BiH, koji bi se trebao baviti pružanjem tzv. «male» besplatne pravne pomoći.

5.1.3. Odbor za pravnu pomoć BiH obrazuje se u skladu sa Zakonom i isti ima 9 članova.

Budući da će Odbor za pravnu pomoć BiH imati tehničku pomoć za vođenje administrativnih i sličnih poslova od strane Ministarstva pravde BiH, u skladu s odredbama Zakona, to je za funkcionisanje Odbora i za kvalitetno izvršavanje poslova iz nadležnosti Odbora, potrebno planirati naknadu članovima Odbora i 1 administrativnom radniku koji će izvršavati sve neophodne organizacione- tehničke poslove. Slijedi pregled:

TABELA BROJ 9

R. br.	Naziv pozicije	Broj članova	Mjesečna neto naknada	Godišnja neto naknada svih izvršilaca
1	2	3	4	5
1.	Predsjednik Odbora	1	600	7.200
2.	Članovi Odbora	8	400	38.400
3.	Administrativni službenik	1	500	6.000
	Ukupno			51.600

Na naprijed navedeni iznos od 51.600 KM potrebno je obračunati još 69,87 % poreza i doprinosa, što iznosi 36.000 KM, odnosno ukupna bruto naknada za prvu godinu primjene zakona će iznositi 87.600 KM.

Konačno, ukupno planirana sredstva za rad Odbora iznose 87.600 KM.

5.1.4. Za slučajeve gdje će BiH tražiti angažovanje advokata i/ili NVO planirana su sredstva od 100.000 KM, za prvu godinu primjene Zakona.

5.1.5. Veći dio rashoda informativne pomoći će se planirati na nivou entiteta. Međutim, za potrebe blagovremenog obavještanja stanovništva o pravima koja im se pružaju donošenjem Zakona, ali i ostalih zakona, ipak je potrebna izvjesna centralizovana medijska promocija, za koju treba planirati 30.000 KM.

5.1.6. Za ostale nespomenute rashode, zbog načela opreznosti potrebno je planirati iznos od 10.000 KM.

5.1.7. Konačno, BiH će u prvoj godini primjene Zakona biti dužna osigurati ukupno 626.210 KM. Podrazumijeva se da se određene uštede mogu postići, ako se iz drugih izvora osiguraju sredstva. Naprimjer, novčana sredstva se mogu osigurati od donatora, oprema od budžetskih korisnika BiH ili lokalnih zajednica, itd., te pružanjem pravne pomoći od strane NVO.

5.2.8. Federacija BiH će u prvoj godini primjene zakona biti dužna osigurati ukupno 2.513.505 KM, rashodi RS su 1.351.448KM i rashodi DB su 552.395 KM. Podrazumijeva se da se određene uštede mogu postići, ako se iz drugih izvora osiguraju sredstva. Naprimjer, novčana sredstva se mogu osigurati od donatora, oprema od budžetskih korisnika FBiH ili lokalnih zajednica, itd.